

Poštnina plačana v gotovini

MENTOR

DIJAŠKI LIST

LJUBLJANA

1928-29

L. XVI

MENTOR izhaja vsakega 15. v mesecu desetkrat med šolskim letom. List urejuje Blaž Poznič, izdaja Prosvetna zveza, oblastem odgovarja dr. Jakob Mohorič. Tiska tiskarna »Slovenija«, za tiskarno odgovoren Albert Kolman, Ljubljana, Celovška 61.

UREDNIŠTVO in UPRAVA je v Ljubljani, Gradišče 4. Vsi rokopisi in dopisi, ki se nanašajo na vsebino lista, naj se pošiljajo na uredništvo, naročnina in reklamacije na upravo. Rokopisi se ne vračajo.

CELOLETNA NAROČNINA za dijake 30 Din, za nedijake in zavode 40 Din. Plačuje se naprej. Posamezna številka 4 Din. — Številka čekovnega računa pri poštni hranilnici v Ljubljani 14.676.

Za Italijo znaša naročnina 10 Lit za dijake, 15 Lit za druge in se plačuje po italijanskih čekovnih položnicah »Katol. misijonov« v Ljubljani, za Avstrijo 4 S za dijake, 6 S za druge in se plačuje po avstrijskih čekovnih položnicah »Katol. misijonov«, za Ameriko 1 dolar, za druge kraje 4 švic. franke. — Iz inozemstva se more pošiljati naročnina tudi v priporočenem pismu. — Številka ček. računa za Italijo: 11 1670 (položnice »Katol. misijonov« v Ljubljani), za Avstrijo: B-156.644 (položnice »Katol. misijonov« v Ljubljani).

POVERJENIKI, ki so naročili list za več dijakov skupaj, morajo javiti naslove vseh odjemalcev upravi. Plačevati pa smejo list — ako jim ni mogoče poslati vse naročnine naprej — v trikratnih obrokih, in sicer pred izidom tretje številke prvo tretjino, pred izidom šeste številke drugo in pred izidom devete številke zadnjo tretjino. Poverjeniki dobijo za vsakih 10 plačanih izvodov enajstega zastonj.

PORAVNAJTE NAROČNINO!

Vsebina štev. 7.

Leposlovje in poučni članki:

J. K. Rejec, Med Scilo in Karibdo. Povest v zgodbah. (Dalje.)

Sempronio Tiro. Iz dnevnika starega profesorja. S sliko. (Dalje.)

M. Prezelj, Kažipot skozi prirodopisno zbirko v ljubljanskem muzeju. Z 2 slikama. (Dalje.)

IV. B., Zadnji pozdrav. Črtica.

J. V., Kako si moreš sam sestaviti sprejemni aparat. S 3 skicami.

M. Prezelj, Kemijske vaje. S sliko.

Naši pomenki:

Literarni pomenki. — Razno.

Šale in uganke:

Nové uganke. — Rešitev ugank.

MENTOR

16. LETNIK

MAREC 1929

ŠTEV. 7

J. K. REJEC:

Med Scilo in Karibdo.

Povest v zgodbah.

8. Zgodba o pridigi.

»Povedal sem ti že, da sem bil izza tretje šole naročen na vse naše leposlovne liste. One, ki so bili dovoljeni, sem dobival v semenišče, druge na gimnazijo ali pa sem se naročil nanje v Gabrščkovi knjigarni in jih prve dni meseca mimogrede dvigal. Ker sem pisal vanje, se mi je zdelo naravno, da jih moram tudi imeti, čeprav ni bilo v skladu s hišnim redom. In tudi to: hišna knjižnica je bila zastarela, na gimnaziji ni bilo dosti bolje in ne tu ne tam ni bilo dobiti naših mesečnikov. Kje naj bi jih potem dobil, kako bi bil »na tekočem« in kako bi mogel zasledovati razvoj in rasti sam ž njim?

Tako sem menda edini tedaj na vsej gimnaziji sledil vsestransko toku naše književnosti in nič ne vem, da bi mi vest kaj očitala, da hodim kriva pota, čeprav sem moral vse skrivši brati: v šoli med odmori in med poukom, zlasti pri onih profesorjih, ki so izpraševali »po vrsti« in je bila njihova razlaga do neznos-

nosti ponavljajoče se čitanje lekcije in njihov stereotipni zaključek: »Do sem za prihodnjič!« Doma v zavodu sem pa bral v refektoriju med kosilom in večerjo, kakor so drugi ta čas brali politične liste, na vrtu kje za kakim grmom, med izprehodom, ko sem zaostal za prefektom ali pa bil med prvimi — kilometer pred njim; včasih me je pa tudi »bolel zob« ali »glava« in ostal sem doma in v miru preletel, kar se je dalo prebrati v dveh, treh urah.

Moja »knjižnica« je bila v spodnjih predalih pulta med — perilom. Nihče ni vedel za njo, nihče je ni iztaknil.

Tri leta sem užival tako previdno in pretkano mesec za mesecem blagodat slovenskega leposlovja — v šesti sem jo izkupil.

Bilo je v začetku meseca in vračajoč se z gimnazije, sem v Gosposki ulici stopil v Gabrščkovo trgovino. Gospodična, ki je v njej poslovala in bila tudi pisateljica, če se prav spominjam, se mi je nasmehnila.

»Je že prišel,« mi je dejala in mi dala »Ljubljanski Zvon«.

Po cesti sem preletel vsebino na ovitku, doma ga skrivaj prerezal in ko smo se zvrstili v refektorij in odmolili ter sedli na svoja mesta k polni skledi, iz katere smo menjavaje se po vrsti zajemali na krožnik, sem se zamaknil v branje, iz katerega me je vzdramil zadovoljen smeh »commensalium«. Molče so me bili pri zajemanju preskočili in ker je pri skledici računal vsak s svojim zdravim želodcem, ki *ἐν τρεβρονχῷ κρονιεται, παιδὲν ἰταλὶν* v *τῷ σῶμα* *δελοῦνται*, kot so prosto po Homerju tedaj večkrat ugotavljali, nisem imel iz prazne skledice kot zadnji kaj več zajeti. Da bi se pritožil? Izdati bi se moral — to pa bi bilo hujše nego prazen krožnik. Potrpel sem in bral dalje, dokler niso prinesli prikuhe, pri kateri sem plačal »milo z dragim«, ker ob sami Zvonovi liriki in prozi nisem bil — sit venia verbo — sit...

Vilice in noži niso več rožljali, a sedeli smo le še, dokler niso bili gospodje, ravnatelj in prefekti, gotovi, ki so jedli kot se spodobi in niso metali vase kakor mi — mladi volcje... Jaz sem bil zadovoljen in bral, drugi so pa reševali dopoldanske dogodke, bili zadovoljni in se jezili, kakor je imel kdo srečo ali smolo. Slovenščina in furlanščina sta se kosala in nemščina je posredovala.

Iz refektorija nas je vedno vodila pot v kapelo adorirat. Redki so bili, ki so izostajali; ravnatelj takih ni rad gledal in tudi mi smo vedeli marsikaj o njih: bili so mlačni, z eno nogo že zunaj in komaj čakali, kdaj bodo rekli zavodu: adijo!

To pot sem tudi jaz ostal v učilnici. Odpri sem pult, ki me je zastrel, se naslonil obenj in nadaljeval z branjem. Kot v refektoriju sem se tudi ob pultu zamaknil in preslišal, kdaj so prišli gojenci iz kapele in se zgrnili na dvorišče ali na vrt.

Bral sem in bral.

Iz učilnice za nižjeginnazijce je prišel skozi vežo in šel med pulti po sredi našega studija ravnatelj. Ko je bil že tik ob meni in šel mimo, sem se zavedel nevarnosti. Ali naj stlačim hitro Zvon med druge knjige in zaprem pult, kakor bi nič posebnega ne bilo, ali naj bom miren in berem dalje, da ne vzbudim kakega suma? Odločil sem se za zadnje — a je bilo napek.

Slišal sem: ravnatelj je postal in se vrnil ter obstal ob meni.

Kaj bi? Miren sem bil in bral, ko da nimam nič takega, česar ne bi smel imeti. Ta moj mir je ravnatelja očitno nekoliko ukanil, zakaj tudi njegova beseda je bila mirna, ko me je vprašal:

»Kaj berete?«

Nisem mu odgovoril. Če bi zinil, bi se izdal, da me je strah. Mirno, kolikor sem mogel, in vdan v usodo sem zaprl list in z ovitka je videl, kaj berem.

Udaril se je ob boke kakor je imel navado, ko se je posebno razvnel ob tem ali onem razočaranju ali indignaciji in vzkliknil:

»Ljubljanski Zvon«!? Za božjo voljo, ali ste res že tako daleč?«

Samo to je rekel, mi vzel list in odšel. Jaz sem pa zaprl pult, odšel na vrt in sam vase zatopljen hodil po stezah v vseh vijugah do vrha, odkoder sem se zagledal v mesto in ugal, kaj bo z menoj. Ali sem res tako daleč, da mi ni pomoči, ali je res greh brati naše mesečnike, ali res ni bilo doslej ne enega v zavodu, ki bi jih bral? Ne poznajo jih, pa jih obsojajo. Če bi bil že Mahnič, a C..., ki nima pojma o naši knjigi in naših pesnikih in pisateljih! Ali naj se zadovoljimo samo s Sketovimi čitankami in onim, kar moramo brati za šolo? Kakopa, da nas bo potem profesor slovenščine pital z osli, teleti in podobnimi štirinožci! Odkod moje znanje, če ne iz knjig in listov, ki niso predpisani, odkod prožnost besede in podajanja

v nalogah? Levčev pravopis bi vsega tega ne dal in Janežičeva slovnica tudi ne — exempla docent in koliko jih je!

Tako sem ugibal in modroval in nič me ni pekla vest in nič se nisem bal kot ono leto ob »Prvih cvetih«.

»Če me izključijo — dobro. Žrtev branja najstarejšega slovenskega mesečnika bom, lahko se bom na to skliceval, ko se bom priporočil tu in tam za instrukcije, s katerimi se že kako prebijem.«

Nihče od sošolcev in sogojencev ni vedel, kaj se mi je pripetilo. Pomagati mi ne bi mogli pa sem molčal, šel popoldne mirno v šolo, se vrnil in zvečer, ko se je ob petih začelo učenje, sedel k pultu in pričel s preparacijami.

Dobre četrte ure je minilo, kar se odpro vrata in ravnatelj se je vstopil sredi učilnice. Vsi so vedeli: Nekaj se je zgodilo, pridiga bo! Prepričan, da gre zame, sem pričakoval groma in strel, a bil vendarle potolažen, zakaj sklepal sem: najhujše ne bo, ker me ni citiral k sebi.

Ko je ponehalo ropotanje s stolicami, ki so jih premikali, ko so vstajali, in ko še »obstupuerunt omnes attentique ora tenebant«, je spregovoril ravnatelj z milim, žalostnim glasom, ki je zgrabil, čeprav je včasih kdo v svoji domišljavi modrosti podvomil v njegovo pristnost:

»Meine lieben Zöglinge!«

Slovinci in Furlani smo bili v zavodu — zato je bila nemščina jezik, ki je veljal vsem.

»Moji dragi gojenci! Leto za letom obnavljate v svojih prošnjah na vodstvo zavoda ono obljubo, ki ste jo podali v svoji prvi prošnji, ko ste prosili za vzprejem v ta zavod, ki ima vzvišen namen, da vas privede v duhovniški stan. Uvedli smo te ponovne prošnje, da si leto za letom izprašate vest in se presodite, ali spadate še v naš zavod, v katerega ne silimo nikogar, ko vemo, da jih je nešteto, ki

bi bili veseli, ako bi bili naši gojenci. Tri, štiri leta, pet in šest let ste že tukaj in če so vam že prvo prošnjo spisal drugi in se niste ob njej zavedali, kaj ste obljubili, ko ste izjavili, da se posvetite duhovniškemu stanu in da boste zvesto držali vse zavodne predpise in boste hvaležni vsem, ki skrbijo za vaše duševno in telesno dobro, šte se morali ovedeti pozneje vsega tega, ko ste spoznali zavod in potem sami spet prosili vanj z isto obljubo kot prvič.

Vendar — in to je žalostno in boli mene in vse vaše predstojnike — so med vami taki, ki na svojo obljubo pozabljajo in pozabljajo na cilj, h kateremu bi morali z vsem ognjem mlade duše hrepeneti. Poznam jih in vem, da je bila spočetka njihova pot lepa in da je držala naravnost do cilja, a z leti so zašli na stranpot, ki jih pripelje vse drugam, kakor bi mi želeli in kar nam obljubljajo.

Kje je vzrok temu? Mnogo jih je, a danes povdarim in pokažem le enega. Čtivo je to, slabo čtivo. So v zavodu, ki jim ni dovolj, kar jim nudi naša knjižnica, jim ni dovolj, kar jim nudi gimnazijska — naročajo si in kupujejo knjige in liste, ki so jim nedorastli, in se ob njih zastrupljajo in, sami ne vedo, kdaj, izgubijo temelj življenja — vero. Če pa jo še ohranijo, ni več trdna, v dvoje zaidejo, omahujejo, mlačni postanejo, indiferentni in so potem kakor list v vetru. Tako so daleč od poti, ki bi jo morali hoditi, na stranpoti so, kakor sem rekel, in posebne milosti je treba, da izprevidijo, kako dreve v pogubo ter se še pravočasno vrnejo na pravo pot.

Dragi moji, to sem vam govoril, ker vam hočem dobro in bi rad, da bi ostali zvesti svojemu poklicu in tako dosegli časno in večno srečo. Opustite vse, kar vas moti in zavaja od cilja, ki ste si ga postavili gotovo z veseljem, nedolžnim srcem v veselje svojih dragih. Kdor je pa že tako da-

leč, da na svoje obljube nič več ne da, kdor vara zavod in vse, ki mu verujejo, naj ne pomišlja in se odloči: Cilj sem zgrešil, v zavod ne spadam več, grem in napravim prostor drugemu, ki ga je vreden!

Dixi — govoril sem in upam, da mi ne bo treba več!

Gojenci so se med govorom spogledovali, znamenje, da ni vedel nihče, kam meri ravnatelj. Meni je bilo tesno pri srcu, saj sem mu moral dati prav, a vendar se mi je le upiralo, da bi bilo vse res tako. Vera — ne, nisem je izgubil. Mlačnost? Res, vsak teden nisem hodil več k spovedi in obhajilu, a vendar češče, nego sem bil primoran. Poklic? Hm, sam ne vem. Izgubil ga še nisem, le ugal sem včasih, kaj, ko bi drugam. Na Gregorčiča sem mislil in Mahničev nastop proti niemu: ne sme pisati, kakor bi rad... Da bi pustil knjige in liste, da bi opustil pesmi? Gregorčič, Meško, Medved, Finžgar, Sardenko in drugi so pač tudi že kot gimnazijci brali to in ono, česar bi mo-

goče ne smeli, in pisali so tudi — pa so postali vendar duhovniki! Mahnič sam, ki je bil prej ravnatelj tu, je vzpodbujal svoje gojence k pisanju in razpisoval nagrade zanje v »Rimskem Katoliku«, pa je pustil višje-gimnazijcem gotovo brati marsikaj, česar nam danes ne puste!

Tako sem mislil med govorom in skušal opravičiti svoj prestop in ni se mi zdelo potrebno, da bi izvajal posledice, kot jih je nakazal ravnatelj.

Kaj hočeš, mlada glava mora imeti pač vedno svoj prav in v svoji objestnosti ne pomisli, da je trpko jabolko nauka, dozorelo na drevesu življenske modrosti in skušnje, zdravo in da ni človek po njem nikdar bolan. O, ko pride spoznanje in se človek zave, da je subditus beseda besed, iz katere poganja močna rast — tedaj je navadno že prepozno in spomin na mladost je kakor trn, ki zabode do srca! ...»

(Dalje prihodnjič.)

SEMPRONIJ TIRO:

Iz dnevnika starega profesorja.

(Tretji del.)

Spet v Ljubljani. Pred svetovno viхро in med njo.

VIII.

(Sestanek v Unionu.)

Dne 2. maja 1914.

V maju določamo pri učiteljski konferenci knjige za prihodnje šolsko leto. Slovenski profesorji hočemo napeti vse sile, da bomo že to jesen v višji gimnaziji prevajali Homerja v slovenščino (in ne več v nemščino), zgodovino poučevali v slovenskem jeziku, ne več v nemškem. Ne odnehamo. Učne knjige so naši marljivi pro-

fesorji že vse spisali. Škofijska gimnazija v Št. Vidu je tudi v višjih razredih slovenska. Čemu torej Dunaj na zavira?

Obrnili smo se na državne poslance. Dr. Krek je povabil svojega tovariša dr. Antona Korošca v ta namen v Ljubljano. Popoldne se je dr. Korošec pripeljal z brzovlakom z Dunaja. Imeli smo takoj sestanek z njim v njegovi sobi v Unionu. Predsednik prof. društva dr. Jakob Ž. je obširno razložil ves naš boj, vse razloge za to našo zahtevo. Najvažnejši razlog: pri zgodovini v višjih razredih se di-

jaču najbolj razširi obzorje, užge domovinska ljubezen, oblikuje značaj. — Poslanca sta predlagala: »Spišite spomenico in dr. Korošec jo bo izročil ministru.« Jutri jo sestavimo. — Sestanek je trajal od 6. do pol 9. zvečer.

IX.

(Dr. Š. predava o vzrokih svetovne vojne.)

V sredo po veliki noči, 7. IV. 1915.

Nocoj je v »srebrni dvorani« Uniona ožjemu krogu predaval akadem. starešina profesor Š. o vzrokih svetovne vojne. Dejal je med drugim: Anglija je gospodarsko uničila, da si ohrani svobodno pot po morju za izvoz živil in sirovin iz kolonij, najprej Španijo, potem Holandsko, nato Francijo; zdaj bo pa Nemčijo. Vse vojne izvirajo iz materialnih vzrokov. Tako že od nekdaj: v peloponeški vojni n. pr. je šlo Atencem za svoboden dovoz žita iz južne Skitije skozi Bospor; slično v boju med Kartagino in Rimom. — Debata živahna. Eden je ugovarjal: »Križarske vojne niso nastale iz materialnih vzrokov.« Drugi: »V sedanji svetovni vojni gre tudi zoper nemški militarizem in nacionalizem.« Dr. Krek je imel pomislek: »Anglija je imela tudi idealne nagibe: prinesla je svobodo majhnim narodom (Grkom), kulturo Indijcem. In to politiko ima pred očmi tudi Grey.« Dr. Š. je odgovarjal vsem ugovorom in končno dejal: Nemčija potrebuje za svoje rastoče prebivalstvo odjemalcev, svetovnega trga; Angleži so že vse trge zasedli, samo na Balkanu in pa v Turčiji bi se dalo še kaj zaslužiti. Zato Nemčija (Avstrija je samo del Nemčije) z vso silo teži na Balkan in v Malo Azijo.«

X.

(Dijaški list — pa c. kr. policija.)

Dne 18. maja 1915.

Soparno ozračje. Italija nam bo vsak hip napovedala vojno. To vsi

slutimo. Policija je skrajno nervozna. Vsi, ki nismo vojaki, smo — seveda — protidržavni. Blagor v tem oziru vojaku: da ima le vojaško čepico, pa je častivreden, steber države. Civilisti nismo nič. Posebno Slovenci ne. — Policija vdira tudi v dijaška stanovanja in premetava; povsod voha antimilitarizem. Prišla je ovadba in res so pri šestošolcu Pavlu Davoriniču zasegli dijaški listič »Mi gremo naprej.« Dve številki, ilustrirani. Halo! Grozne reči so notri. Policijsko ravnateljstvo nam je poslalo ta »corpus delicti«, da preberemo in dijake ostro kaznujemo. Z izključitvijo? Imeli smo zaradi tega danes dolgotrajno konferenco.

Kaj očita policija pisateljem in izdajateljem?

1.) Dve pesmi sta — po njenem mnenju — naperjeni zoper vojaštvo.

2.) Neka slika bajé predstavlja Beograd in avstrijsko zasedbo dne 2. dec. 1914: tisti mož na trgu bo najbrž avstrijski general Frank, ki je zasedel Beograd; od vseh strani mečejo vanj razne predmete. To je očitvidno zasmeševanje avstrijskega generala. (Trditev tajnega policista, ko je zasegel list v stanovanju Pavla Davoriniča.) Pri konferenci smo torej najprej čitali obe sumljivi pesmici.

Prva nosi naslov:

Kri. Zložil Sergej Fedorov.*)

Na zapadu zarja žari,
zarja žari, zarja rdi
kakor kri...
Na poljani junak leži,
iz prs prestreljenih mu teče kri,
rdeča kri...

*) Ta psevdonim si je bil privzel šestošolec Fr. Zbašnik, roj. v Dolenji vasi pri Ribnici; ubila ga je laška granata v jutru dne 15. junija 1918 v vzhodju Monte di Val Bella; po njegovi smrti je stric poskrbel za izdajo najboljših pesem rajnega. (Pesmi, 1921. S sliko.) Več o tem ima Dom in Svet, 1922, str. 140 nsl. Op. uredništva.

Na mojem oknu nagelj cveti,
nagelj cveti, nagelj rdi
kakor kri...
In vsa zemlja bobni
in vsa zemlja ječi:
Kri, kri.
In dež svinčen
in šum jeklen
ponavlja en sam refrén:
Krv, še več krvi!

Druge pesmica se glasi:

Nabor. Zložil Ivan Lavrič.**)

Oj šli so mi fantje skoz belo vas,
vriskali so in peli
in vpili kot obnoréli:
Potrjen, potrjen!
A za njimi — je šla smrt...
Njen korak je bil tih in meglen,
njen obraz blede in koščén,
in pokladala je nanje koščeno rokó
in mazilila jih s svojo krvjó:
Potrjen, potrjen!...

Slovenski profesorji dobro vemo, da policija namenoma išče dlake v jajcu. Nočemo ji iti na limanice. Razrednik šeste je izvajal: »Slavni učiteljski zbor! Če človeka sodimo, ga moramo vzeti kot celoto, ne pa, kakršen je morda v nekem posameznem hipu. Tako je s tema našima mladima pesnikoma. Dvakrat je »izšel« ta dijaški list; 84 strani obsegata obe številki vsega skupaj. Oba dijaka sta pisala tudi vsak svojo obširno povest; v obeh povestih je mnogo govorjenja tudi o vojaštvu, a vedno — z velikim spoštovanjem, s simpatijo. Kako da slavna policija tega ni videla?! Ta simpatija, ki je popolnoma jasna in izvestna, odtehta protivojaško mržnjo, ki je dvomna in neizvestna. In razen tega — kaj pa izraža prva pesmica? Mar ne pravi: vsa zemlja ječi...? Torej ne samo Avstrija ali Nemčija!! Samo to obče člo-

**) I. L. je kot tretješolec (1913/14) izstopil zaradi bolezni na pljučih; umrl je v poletju 1915 pri svojem očetu v Lukovici. Jeseni 1915 je koledar Moh. družbe prinesel to pesmico. Celovški drž. pravdnik torej ni videl v njej protivojaške tendence. Op. uredništva.

veško željo izraža, ki jo je Bog vsadil v sleherni srce in še posebej poudaril z zapovedjo: »Ne ubijaj!« Ali deset božjih zapovedi smemo še moliti? Predlagam, da to denemo na protokol.«

Soglasno sprejeto.

»Glede tiste sumljive slike« je nadaljeval razrednik, »je pa stvar zelo lahka. V prvi, t. j. januarski številki lista je urednik Pavel Davorinovič objavil tole pesmico (čita):

Roka je segla...

(Socijalistova pesem.)

Roka je segla
žuljava,
da bi dobila svoj delež,
delež trudnih dni...
Toda od neba, od oblakov
je pal meč,
odsekal je roko
in je zapel cvrčeč:
Požrešnež...!

Naročnikom lista (imel jih je — s pisatelji in urednikom vred — sedem) pesem ni ugajala. Tudi pesnik sam priznava (glej zasllišbeni protokol!), da je slaba. V imenu naročnikov se je znosil nad nesrečnim pesnikom Sergej Fedorov s to inkriminirano sliko, ki jo je v naglici s peresom načrtnal na str. 84. V Ljubljani smo torej (poglejte, prosim, sliko,* in tudi napis »Per kojnu«!), ne pa v Beogradu, tisti mož v sredi s presekan roko, z mečem v roki, z leščerbo na glavi je naš ubogi pesnik (in ne general Frank), ki zaradi tiste slabe pesmice vse kriči nadenj, celo policaj mu žuga, iz oken zlivajo nanj in streljajo in mečejo razne predmete. Ilustrator je morda imel pred očmi Prešernovo Glosa:

Slep je, kdor se s petjem vkvarja,
Kranjec moj mu osle kaže itd.

Da je slavna c. kr. policija malo na-

* G. Sempronij hrani tisti dve številki lista »Mi gremo naprej«; od tam jo je dobil »Mentor«. Op. uredn.

„Pevčeva uosda.“

tančneje pogledala, bi bila na str. 83. videla »Opombo uredništva«: Današnja karikatura se nanaša na pesem: »Roka je segla,« pod sliko pa bi bila lahko videla napis: »Pevčeva usoda«.

Predlagam torej kot razrednik: ker sta učenca Sergej F. in Pavel D. po našem mnenju samo v tem kriva, da sta protizakonito (s hektografom) razmnoževala svoje duševne proizvode, vsakemu znižanje ocene iz nprav-

nosti za eno stopnjo, t. j. od »prav dobro' na 'dobro'.

Soglasno sprejeto.**

(Konec prihodnjič.)

** Višja šolska oblast je sodila drugače in dala slov. učiteljskemu zboru nezaupnico: oba učenca je za eno leto izključila od pouka. Takí časi so bili! — Zvedeli smo tudi imena še ostalih štirih naročnikov lista: J. Bežek (VI), L. Fettich-Fr. (VI), Fr. Kraljič (V, padel na soški fronti 1918) ter M. Kunc (V). Op. uredništva.

M. PREZELJ:

Kažipot skozi prirodopisno zbirko v ljubljanskem muzeju.

V tretji dvorani.

Vsega se človek nasiti, slabega prej, dobrega kasneje. Kako malo tekne prvošolcu tudi najboljša duševna hrana, ve vsak, kogar je božja previdnost osrečila z nalogo, da ga pita z matematičnimi drobtinami, slovničnimi ocvirki, prirodopisnimi rožinami in sličnimi dobrotami, potrebnimi za njegov duševni blagor. Jaz opisujem prvošolcem živali in rastline ter jim pripovedujem vse mogoče zanimivosti o načinu njih življenja, a vsako leto se že koncem prvega trimesečja uverim, da dijaku duševna prebava tem bolj pojenjuje, čim več mu nudim. Prav nič se zato ne čudim, da prvošolčevo navdušenje do živali tudi v muzeju vzdrži kvečjemu do konca druge dvorane, začne pa brzo pešati v tretji dvorani, zlasti še, ker vztrajam na tem, da se ne spuščamo v boj s krokodilom, modrasom, somom in drugimi v srednji omari strašnimi živalmi, preden ne končamo ogledovanja ptic.

Dolgo sem stikal v knjigi o moderni vzgoji za pravilom, ki bi vsebovalo določbe, kako naj postopa učitelj, ko je zaznal, da so postali dijaki pametnejši od njega, toda našel ga nisem, izumil pa sem sredstvo, ki učinkuje na dijakovo fantazijo in torej tudi na njegovo pazljivost nadvse blagodejno. V prvi in drugi dvorani jim pripovedujem o živalih kot pač pripoveduje profesor dijakom, v tretji dvorani pa se jim začnem takoj pred prvo desno omaro kar na debelo — lagati. Vse živali od tretje dvorane dalje sem v prosti prirodi ne le sam na lastne oči opazoval, ampak jih tudi lastnoročno ujel bodisi z zvijačo ali z odstrelom. In kako sveto mi vse verjamejo in kako napeto me poslušajo! O blažena nedolžnost! Brehm

opisuje v svojem znamenitem delu lov na aligatorje, vsak moj prvošolec pa bi prisegel, da sem jaz edini Slovenec, ki je imel to srečo, da je v Nilu ujel živega krokodila.

Pred desno omaro ob sprednji steni.

Same ptice, ki jih na prvi pogled spoznamo za plovce. Ko čitamo pod njimi pritrjene listke, se nam zdi skoraj neverjetno, da so bile vse ptice, ki so tu razstavljene, ustreljene oziroma ujete pri nas v Sloveniji.

Labod pevec je sicer inozemec, ti pa, ki jih vidimo tu, so domačini. Prvi je pel svojo labodnico na Cerknškem jezeru, drugi pa v Ribnici pri Ribnici, tretji na Ljubljani pri Goričici, istotam tudi četrti, peti pa zopet v Ribnici. Nemi labod gnezdi daleč gori na severu. Škoda, da etiketa molči o najdišču našega nemega laboda.

Za ribniškim labodom pevcem se vrste siva gos, poljska gos in lisasta gos. Vse tri so dobro rejene; kar nehote obžaluješ, da jih ne

Morska rasa.

Na sliki vidiš morsko raco pred lisičino. Zakaj ne napravi lisica s to čudno ptico tega, kar bi napravila z vsako drugo živaljo, je še povsem nepojasnjeno. Mogoče je, da ima zvitorepka od žive morske race večjo korist nego bi jo imela od njene pečenke.

moreš vzeti s seboj in si doma pripraviti okusne pečenke, ki bi se po peturnem gladovanju v šoli prav dobro prilegla. Morski raci pravijo Nemci Fuchsent, kar bi se po našem reklo lisičja raca. Ta raca ima namreč čudno navado, da gnezdi tudi v lisičinah ter se prav nič ne boji svoje sostanovke lisice. Prav gotovo si kedaj že slišal o kaki ameriški raci, o časnikiarski namreč. Evo, tu vidiš resnično ameriško raco.

Vsakdo, kdor pozna Ljubljano le toliko, kolikor je vidi z Marijinega ali Zmajskega mostu, je seveda uverjen, da ne živi ob njej razen podgan nobena žival, v njej pa kvečjemu kaka zanikarna žaba; zato začudeno zmaguje z glavo, ko čita pod črno raco, divjo raco, dolgorepko, žličarico in žvižgavko, da so te okusne ptice priplavale v muzej po Ljubljani.

O Barju gre splošen glas, da je to košček naše zemlje, ki dela sramoto lepoti naše divne domovine. Pa je le sreča, da je civilizacija še tako malo prodrila v ta kotiček ljubljanske okolice, ki je vprav radi tega ostal pravi eldorado za vsakovrstne ptice in druga božja bitja ter pravi raj za vsakega, ki ima še pravi smisel za prirodo. Le poglej, koliko redkih ptic moreš zaslediti na Barju, ako ti je sreča mila! Barje je poslalo v muzej nešteto živalic, med njimi tudi čopasto črnico, rjavko, zvonovko in divjo raco.

Kaj radi se pred svetom ponašamo s slovitim Cerkniškim jezerom, dasi ga bore malo poznamo. Zanimivo je ne le po tem, da je presihajoče, ampak tudi po svojevrstni fauni*) in flori**). Ako bi se bolj zanimali zanj, sem prepričan, da bi bilo jezero in njegova okolica zastopano v muzeju bolj častno nego je zastopano danes, ko prebivata v njem kot oznanjevalca gostoljubnosti Cerkniškega jezera samo zimska raca in pa prej omenjeni labod pevec.

*) Živalstvo.

**) Rastlinstvo.

Razen plovcev, o katerih smo se doslej pogovarjali, je v prvi omari videti še sledeče mojstre v plavanju in potapljanju: kostanjevo raco, čopasto žvižgavko, sivko, krehelca, regelca in konopnico.

Muzejsko ravnanje bi napravilo veliko uslugo svojim nemim varovancem, še večjo pa ukažljivim muzejskim obiskovalcem, ako bi krstnemu in mrtvaškemu listu vsake živali dodalo še kratek opis njenega življenja.

Levo od prve omare visi na steni mozaik, ki je sestavljen iz apnenčevih kamenčkov in predstavlja sivo vrano. Truda, ki ga je imel gospod K. s sestavljanjem tega umotvora, vrana ni vredna, pač pa zasluži umetnik naše polno priznanje.

Pred zadnjima omarama ptic.

Ob nasprotni steni od omare, o kateri smo govorili doslej, stojita zadnji dve omari ptic. Razvrstimo se pred desno, torej pred ono, v kateri domujejo zadnji plovci, ki pa so po večini tudi izborni letalci.

Na zgornji polici se gostita z ribami dva orjaška pelikana. Zares čudna so pota, po katerih je prvega zaneslo v Beričevo pri Dolu, drugega pa na Brezovico pri Ljubljani. Morski vran je pravi vrag za ribe, torej kaj velik sovražnik ribičev. Nič manjša požeruha nista čopasti morski vran in pa mali morski vran. Ali veliki, srednji in mali potapljavec res zaslužijo ta častni naslov, za katerega se poteguje marsikateri dijak, bi mogli ugotoviti edinole v prosti prirodi. Čigra sicer ni včlanjena v ribiškem društvu, a kljub temu upravičeno nosi naslov ribiča. Na ribolov se razume mnogo bolj kot se je razumel nanj rajni gospod profesor Franke. Brez trnka love ribe tudi mala, črna in beloperutna čigra. Pravi roparji na ribe so razni galebi. V muzeju je videti vse njih najbolj razvpite zastopnike. Galeb, mali galeb, troprsti galeb,

črnoglavi galeb, sivi galeb, rjavi galeb, velika govnačka in rjava govnačka skrbe za to, da se ribji rod ne more tako razmnožiti, da bi radi tega reke prestopile bregove in se morja razlila po celinah. Marsikak greh iz srca radi odpustimo preprijaznim in nadvse ljubeznivim ponirkom. Poglej no! Mali ponirek je zares tako ljubeč, da se ga prvošolec ne more zlepa nagledati, in težko se mu je ločiti tudi od čopastega ponirka, črnovratnega in rjavovratnega ponirka. Na prvi pogled vzbudi prvošolčkov simpatije tudi severni ponirek.

Zadnja omara s pticami je naslonjena ob steno pri vhodu v četrto dvorano prirodopisne zbirke. Nikdar v življenju si tu razstavljene ptice, ptiči in ptičke ne bi mislile, da bodo kedaj ljubljanski dijaki pred njimi prodajali zijala.

Čopasti ponirek.

Slika iz knjige Verbič-Valls, Prirodopis živalstva.

Na zgornjih dveh policah je devet severnih slapnikov, štirje rjavogrli slapniki, pet čopastih ponirkov in en rjavovrati ponirek, na spodnjih policah pa živi in oznanjuje slavo svoje prekomorske domovine kaj pestra in pisana družba. Ptice, ki jih vidimo na tretji polici, sta podarila muzeju gospoda J. Kersnik in Holub. Kako zanimivo bi se čital opis potovanja, ki ga je napravil g. Kersnik po Afriki, kjer je lovil srebrnokljune pevčke, male rajčice, si-ve rdečerepke, afriške sračice, rižarje, in napeto bi čitali njegovo pripovedovanje, kako je na Javi ujel belopikčastega ščinkovca, v Vzhodni Indiji trobarvnega in črnoglavega meniščka, ter na Sumatri ptičko, ki nosi latinsko ime *Erythrura prasina*.

Ni je živali v vsem muzeju, ki bi dijakovo oko bolj razveselila, nego je čudno smešni mormon. Kaj vse mora ta revež preslišati na račun svojega bolj pustni maski kot kljunu podobnega podaljška svojega obraza, se ne da popisati.

Pritlikava papiga, pisani lori in amazonska papiga so edini zastopniki opic med pticami, ki jih premore muzej. Vsak dijak bi moral imeti udomačeno papigo. Doma bi ji čital lekcije šolske modrosti, zjutraj pa bi jo namesto sebe pošiljal v šolo, kjer bi odgovarjala na profesorjeva vprašanja. V mnogih predmetih bi bili učni uspehi boljši kot so danes.

Pav in njegovi sorodniki navadni, srebrni in zlati tetrev so pravi aristokratje med pticami. Aristokratsko je njih vedenje in obnašanje in njih obleka razodeva, da jim domovina ni obubožana Evropa.

Sredi na dnu omare stoji ena največjih ptic, kar jih sploh še živi, namreč e mu. Sreča zanj, da mu je domovina daljna Nova Holandija, kajti v Evropi bi bili že zdavnaj uničili njegov rod, ki se ponaša s sila slavno preteklostjo. (Dalje prihodnjic.)

IV. B., SEDMOŠOLEC:

Zadnji pozdrav.

Ves teden je deževalo, v ponedeljek pa je bilo nebo čisto in jasno. Zemlja je bila razmočena, v potokih se je raztakala rjava deževnica, po travnikih in njivah je stala voda, ceste so bile blatne in pota razdrta. Solnce se je kopalo v nesnažnih lužah, ki so kakor umazane cunje preprezale razorano cesto, mestoma pokrito z rumenim listjem, ki ga je bil veter ukradel na utrujenem drevju in ga zanesel ob ceste in v zatišja.

Počasi se je pomikal voz po klancu proti gozdu. Velika vola sta se upirala z njim in boječe tipala z nogami, kje bi našla vsaj za stopinjo mehkih tal. Pot je bila ostrá, ker je bil nalive odpravil vso prst. Na zadnji premi voza je čepel z bičem v roki mlad fant. Predolg suknjič mu je segel do kolen in mu na komolcih bujno cvetel. Mladeničev obraz je bil starikav in bled. Za vozom je sopel koščen mož z nagubanim obrazom in upadlimi lici. Glavo je sklanjal in ni se menil ne za grde mlakuže ne za živo skalo.

Prilezli so na vrh in kmalu utonili v bukov gozd pomešan tu in tam s starikavimi smrekami. Vola sta stopala hitreje, kajti pot se je vlekla nekaj časa po ravnem, potem pa se je v velikem ovinku spustila navzdol in se vila po strmem pobočju skalnatega hriba. Na levi je strmina rasla proti vrhu, na desno pa je hitro padala v sotesko, kjer je drvel hudournik.

»Kam pa, Janez, kam?« Debel glas je vzdramil gospodarja, ki je korakal za vozom. Sunkoma je dvignil glavo in se ozrl pod pot, odkoder je prihajal glas. Majhen, čokat možiček se je dobrodušno smehljajal spodaj, opirajoč se na plenkačo. Polžev Gašper je bil, tesar je trame.

»Doli pod Laz greva. Nekaj goli imam še spodaj.«

»Hudirja! Pa se ti tako mudi? Vi-

diš, kakšna pot je! Saj še blizu ne boš mogel!«

»Moram. Ivan mi je pisal, naj mu pošljem kaj malega. Nujno potrebuje. Pa sem rekel: no, če je tako, je pa treba kar iti. Kje pa hočem drugje dobiti denar?«

»Mhm, mhm,« je prikimal Gašper, si pljunil v roke in krepko zamahnil s plenkačo.

»Pa srečno vozi,« mu je želel in kmet je odšel za blatnim vozom. Gašper je gledal za njim in majal z glavo.

»Janez, tebe bo tisti tvoj fant doli v Ljubljani še na boben spravil. Škoda! Zgubil se bo, kot se je oni Kovačev, o katerem se bere v Večernicah. Preveč ga imaš rad. Morda se boš še kesal.«

Nadaljeval je s tesanjem, da so iveri odletavale daleč na okoli in se je odmev krepkih udarcev izgubljal šele na nasprotnem bregu.

»Tam doli pri oni debeli bukvi, na kateri je zadnjič ostrmela smreka, ki smo jo bili podžagali za obode, tam ustavi, France!« je velel oče sinu, ki se je skobacal z voza in previdno stopal pred voli. Pot je strmo visela navzdol, zasekana v strm breg, ki je skoraj navpično rastel nad globokim jarkom. Drevje je ležalo vseprek po strmini, kratki štori so kipeli iz zemlje in glasno pričali, koliko stane očeta študent. Lepe bukove goli so nad potjo in pod njo čakale voznika, da jih popelje ven v svet. Pa kdo naj hodi sém ponje? Biti mora velika sila. Saj moraš hlode z volom izvleči na plaz, potem šele moreš nakladati. Pa koliko! Trikrat, štirikrat moraš priti sem doli, da imaš na ravnem kaj naložiti na voz, pa nič velik, rajši majhen.

Vola sta obstala, France je zavrl voz popolnoma in še podložil debelo poleno.

»Izprezi, da obrneva! Fant je ubogal in odgnal vsakega vola posebej da-

Ije po ozki poti. Spodaj v globeli ju je nakrenil s poti. Oče je medtem razdril voz in zanesel prednjo premo s poti in nato v zraku obrnil zadnjo. France mu je pomagal. Obrnila sta še prednjo premo in napravila ob vozu stezo, po kateri sta prignala voli spet pred voz. Mudila sta se pol ure, preden sta obrnila voz proti domu. Očetu in sinu je znoj prilepil lase na čelo. Tla so bila opolzka in neštetokrat sta oba zdrsnila in padla v blato. Mirno, vdano sta se mučila. Trpeča ljubezen jima je sijala s koščenih obrazov.

»Zdaj se mučim, a potem mi bo sin pomagal. Doštudiral bo in vozil se bom z njim v kočiji,« tako je sanjal oče. Tudi France je mislil na Ivana. Ljubil ga je in je rad trpel zanj.

»Tiste-le bova, France,« je pokazal oče na štiri vitke goli nad potjo. Pripravila sta lege in počasi spuščala hlo-de na voz.

Povezala sta trdo z verigami in pog-nala.

»France, ti pojdi na zgornji strani in vleci voz k sebi, da se ne prevrne. Pa rjavca goni! Jaz bom pa na tej

strani! Tako! — Sveti križ božji! — Dijo, sivec, rjavec!«

Bič je zažvižgal, vola sta se uprla, voz se je premaknil. Počasi so se pomikali navzgor in pogosto počivali.

»Še tale klanček, pa bo dobro. Halo, siveček, le potegni! Boš pa doma počival! No, rjavec, ti pasja dlaka, kaj se obiraš! Di-i! Švrknil je nalahno rjavca in prijel za ročico, da bi tudi sam pomagal. Težko je šlo. Pot je bila ozka, strma. Vola sta se začela prerivati, ker ni mogel ne eden ne drugi varno stopati. Oče je moral zmeraj odrivati siva, da ni zapeljal pod pot.

»Di-i, sivec!«

»Oče, oče, bežite! Prevrnilo se bo!« je naenkrat bolestno kriknil France in z obema rokama vlekel voz k sebi. Oče je hotel odskočiti, toda vola sta potegnili, voz se je nagnil in se z velikim ropotom prevrnil ter pokopal pod seboj očeta.

»Jezus, Marija!«

Smrtni krik je udaril ob nasprotni breg, se odbil in polagoma zamrl v tožno tišino.

J. V.:

Kako si moreš sam sestaviti sprejemni aparat.

V naslednjem hočem kratko opisati, kako si moreš sam in poceni skonstruirati majhen radijski aparat, s katerim je mogoče slišati dobro vsaj domačo postajo.

Opisati hočemo tako zvani »sprejemni aparat s kristalnim detektorjem«. S takim aparatom slišimo lahko domačo oddajno postajo do 40 km zračne razdalje od Domžal. Povsem možno pa je sprejemati s tem aparatom tudi inozemske postaje v času, ko domača ne oddaja.

Aparat je silno enostaven v svoji

konstrukciji, ne potrebuje nobenih baterij in sličnega ter je tudi najcenejši. Sprejem s slušalkami na tak aparat pa je po svoji čistosti naravnost presenetljiv. Edina senčna stran vsakega detektorskega aparata je njegova neselektivnost, t. j. da se ne more nanj sprejemati takrat, ko oddaja domača postaja, nobena druga, pač pa je možno sprejemati tuje postaje v času, ko domača ne oddaja, tako Dunaj, Budimpešto, Milan in druge bližnje. Dokaj dobro ločimo drugo od druge, če so sestavni deli aparata in antena kvalitetni.

Za vsako sprejemanje se potrebuje sprejemni aparat, antena in zveza z zemljo.

Uporabljam lahko različne antene, najboljši in zlasti za inozemske postaje siguren sprejem imam na dobro visoko anteno, ki ima veliko lastno kapaciteto. Tudi pri lučni anteni imam dokaj veliko kapaciteto.

Visoka antena je lahko dvojna: L antena ali pa T antena. Pri L anteni odcepim antenski dovod k sprejemnemu aparatu na enem ali drugem koncu antene, vedno pa na onem, ki je bližji aparatu, in nižji, če antena ni vočoravna. Pri T anteni odcepim ta dovod točno na dolžinski središnji antene. Antena je tem boljša, čim višja je od tal odnosno nad streho, najmanj pa naj bo visoka 10 m, dolga pa nekako 15 — 50 m.

Lučna antena sestoji v bistvu iz kondenzatorja (300 — 1500 cm), ki ga vključim zaporedno med lučno omrežje in sprejemni aparat. Pri lučni anteni uporabljam kot anteno omrežje samo. Kondenzator pa mora biti absolutno zavarovan proti kratkemu stiku.

V anteni sprejemam visoko frekvenčne elektromagnetne valove. Valove določene valovne dolžine morem sprejemati tedaj in tudi najjače, če v aparatu ustvarim z indukcijsko tuljavo in kondenzatorjem resonančno nihanje, t. j. nihanje z vsaj približno istim številom frekvenc kot ga ima visokofrekvenčni val v anteni. Ta ojačeni tok sprejetega vala mi spremeni kristalni detektor v slišen telefonski tok.

Z variometrom se valovno območje ne spremeni dosti, ker sklepi silnic med statorjem in rotorjem niso popolni. Stator in rotor variometra sta dve tuljavi — cilindrični ali krogličasti — katerih ena je vrtljiva, s čimer baš spreminjam (odtod ime variometer) induktiviteto.

Mnogo bolje je mogoče doseči popoln sklep silnic s kondenzatorjem in to tudi za slučaj, da ne uporabljam vrtljivih kondenzatorjev. Pač pa zavzemajo

ti aparati nekoliko več prostora, ko oni z variometrom. Uporabljam lahko tudi okrogle kondenzatorje, gledati pa moramo, da so sicer električno in mehansko brezhibni.

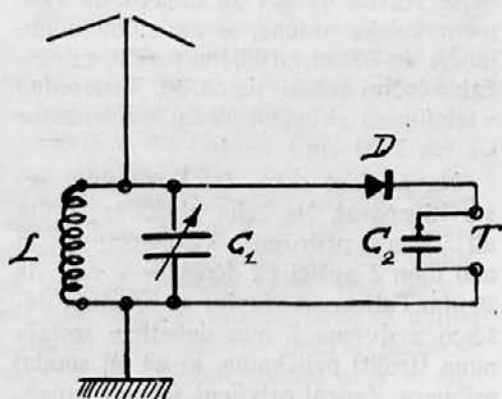
Za indukcijo samo uporabljamo lahko vsako dobro tuljavo, ki ima malo izgub.

Principni shema.

Principni shema je razviden iz skice št. 1. Sestavni deli aparata so: indukcijska tuljava L, vrtljivi kondenzator C, kristalni detektor D in telefon T.

Antenski dovod zvežem vzporedno z indukcijsko tuljavo L in vrtljivim kondenzatorjem C₁ (statorjem). Na stator kondenzatorja priključim v seriji kristalni detektor, na tega pa še telefon. Poslednjo pušico telefona pa zvežem z drugim delom vrtljivega kondenzatorja, t. j. rotorjem in na isti točki še z zemljovodom.

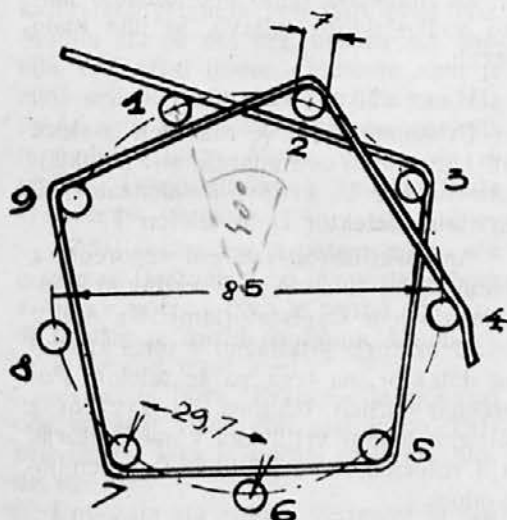
Skica št. 1

Konstrukcija aparata.

Izberem prстонosečo tuljavo, ker taka ima električno malo izgub. Naredim si jo, kakor kaže skica št. 2, tako da zabijem v krog 9 žebeljev, okrog katerih navijem žico na način, ki je raz-

Skica št. 2

viden iz skice. Navito tuljavo snamem nato z žeblice in jo z nitjo ali svilenim trakom zvežem na križiščih, kar mi napravi tuljavo trdnovarno. Najugodnejše število ovojev za tuljavo, če vzamem visoke antene, je za valovno območje do 700 m, približno $n=60$, za običajno lučno anteno pa ca. 50. Vzoredno s telefonom vključim bločni kondenzator C_2 (ca 2000 cm.)

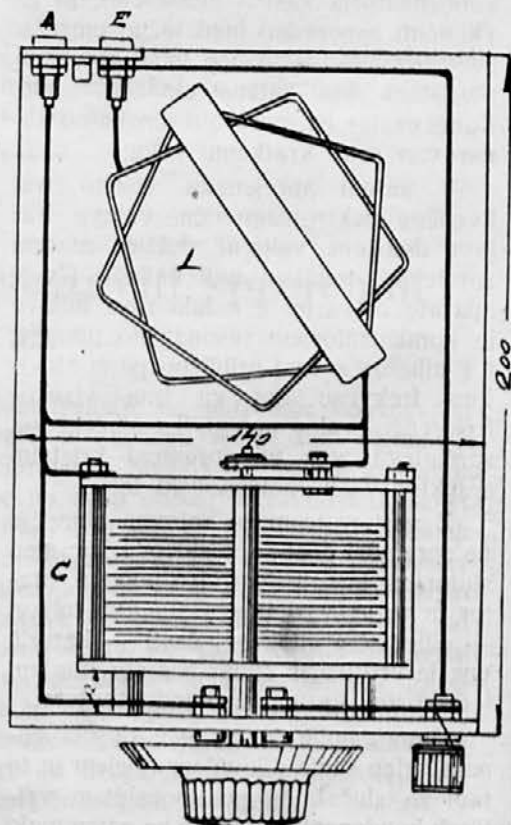
Na podlagi skice št. 3 je lahko sestavljen aparat. Na čelni plošči iz trolita ali lesa pritrdim kondenzator in nad njim 2 pušici za detektor v razdalji 20 mm. Tuljavo postavim na spodnjo deščico z dvema 7 mm debelima izolatorjema (trolit) paličkama, ki jih od spodaj pribijem. Zgoraj privijem še eno izolatorno prečko, da mi drži v konstantni razdalji obe pokončni paličici. Anteno A priklopim zadaj po pušici, izhodne sponke za telefon pa namestim v spodnjem levem voglu eno nad drugo v razdalji 20 mm. Notranji spojni vodi so razvidni iz skice št. 3.

Kakšen material potrebujem.

Za sestavo tega aparata se potrebuje:

1 vrtljivi kondenzator 500 cm	Din 28.—
1 tuljava brez izgub, število ovojev $n=60$; 20 m žice $q=0,5$ mm, dvakrat izolirane (s svilo opredene) po Din 0-40	» 8.—
1 skala »Eos«	» 35.—
1 deščica 20×14 cm.	» 10.—

Skica št. 3

1 čelna plošča iz izolacijskega materiala (trolit) 40×15, za 1 dm ² à Din 6.—	» 21.—
1 letvica 20×55 cm	» 5.—
6 pušic po 1 Din	» 6.—
4 banane po 1 Din	» 4.—
2 m pocinkane spojne žice po 1 Din	» 2.—
1 detektorni kristal »Luxor«	» 28.—
1 slušalka »Kapsch«	» 110.—

(Din 257.)

Dodatno k temu še:

Antena:

a) visoka:

50 m spletena žica po Din 1.10, Din 55.—

6 jasnih izolatorjev à Din 2 » 12.—

antensko stikalo » 16.—

b) lučna:

Lučna antena Din 30.—

Zemlja:

5 m izolirane žice à Din 1 (po potrebi) Din 5.—

Dovodna žica od antene in zemlje:

2 m izolirane žice Din 3.— Din 6.—
q=0:75 mm², dvakrat izolirane.

Priključitev aparata:

Antensko stikalo pretaknem tako, da imam direktno zvezo z antenskim dovodom k sprejemnemu aparatu. Anteno priključim na pušico A, nato priključim še zvezno žico z zemljo k aparatu, priključiti pa moram še slušalko in zdaj začnem iskati na kristalu najboljši električni kontakt, da dobim najboljši prejem.

M. PREZELJ:

Kemijske vaje.

Sedmi.

»Nič ne rata, gospod profesor.«

»I, seveda nič ne rata, Joža, ker vlivaš reagent namesto v epruveto na epruveto.«

Osmi.

»Kaj pa ti je?« Čim bolj ga izprašujem, tem bolj se smeji. Bil sem že prepričan, da so ga popadli krči ustnih mišic, ko se ozrem na aparaturu, pred katero je stal. »Janez, nikar se ne smejaš, saj plin, ki ti iz aparata uhaja v nos, ni dušikov subokrid (plin za smeh), ampak dušikov dioksid.« In zdaj sem se smejal jaz, Janez pa je osramočen spoznal prevaro.

Deveti.

»Ti nesrečni Miha Podpiha! Torej ti ni dovolj, da pretepaš mlajše tovariše, zdaj iščeš žrtev svoje neugnani in srboritosti celo med nedolžnimi živalmi. Če bi bil mogel, bi namesto ubogega hrošča postavil pod poveznik malega Bufončka.«

Bila je sreča, da sem še pravočasno

opazil zločin in rešil dva rogača sigurne smrti v atmosferi ogljikovega dioksida.

Deseti.

Kemijska harmonika! Kakšen pa je ta inštrument modernega orkestra? Naj zaigra nanj Nace, o katerem gre glas, da ima talent za glasbo.

»Vrzi v vrč košček cinka, naliž nani solne kisline, nakar vrč zamaši z zamaškom, skozi katerega gre na koncu zožena cev. Ko si se uveril, da uhaja skozi cevko iz vrča povsem čist vodik, ga na koncu cevke zažgi. Ako povezneš nad vodikov plamen širšo in daljšo stekleno cev ter jo počasi pomikaš navzdol in navzgor, začne zrak v njej vibrirati in — sirena ti zapoje ter zažvižga najslajšo melodijo.«

Ne vem, je li Nace vzel zadnje besede zares ali ne, dejstvo ostane, da se je skoraj zgrudil od strahu, ko je začela cev strahotno tuliti, namesto da bi piskala v najlepših »vižah.« Razbil mi je vrč in je s cevjo s tako silo za-

mahnil na desno, da se je ob Francetovi glavi razletela na koščke.

Enajsti.

Prišel je gospod nadzornik pogledat, kaj delamo in kako napredujemo pri kemijskih raziskavanjih. Ustavil se je zdaj pri tem, zdaj pri onem in bil je vidno zadovoljen z vneto, s katero

pravil, kakor sem ti povedal?« On, to še pravi, Tone me je vse prav razumel in seveda prav tako vse napačno napravil. Bog te varuj nesreče, da bi zmes rjavega manganovca in solne kisline segreval v odprtem prostoru, torej v laboratoriju! In res! Bog je dal vsem drugim pamet, našemu Tonetu pa ni

Skupina dijakov s svojim profesorjem (v desnem kotu) pri kemijskih vajah na realki v Ljubljani.

Slika iz knjige Mladi kemik. Sp. M. Prezelj, zal. Jugoslov. knjigarna v Ljubljani.

se je na vseh koncih in krajih kuhalo, žgalo, pražilo, parilo, pa tudi — razbijalo. Vsakega je kaj vprašal in vsak mu je tako odgovarjal, da je bilo prav, le hudomušni Pepe se je odrezal prav po trnovsko.

»Kaj raziskujete?«

»Ne vem.«

»Kako to, da ne veste?«

»Če bi vedel, gospod nadzornik, kaj raziskujem, sploh ne bi raziskoval.«

Dvanajsti.

»Si me razumel in boš vse tako na-

niti dovolil, da bi jo povohal. Ko vstopim čez nekaj minut zopet v laboratorij, zagledam, prav za prav ničesar ne zagledam, ker je bilo vse zavito v gosto rumeno meglo. Groza in strah! Vsi so se zadušili v strupenem kloru. Po vseh kemijskih pravilih in zakonih so vsi mrtvi, najbolj mrtev pa je seveda Tone. Tako sem mislil jaz, oni pa, ki so bili mrtvi, so mislili drugače. Delali so nemoteno dalje kot da bi bila vsa dvorana napolnjena z osvežujočim ozonom. Tone, Tone, ti si več kot ča-

rovnik. Od danes naprej bom razlagal: Klor je za vsa živa bitja strup, na di-jaka pa učinkuje slično kot učinkuje ozon na jetične.

Trinajsti.

Klorovo apno je izvrstno belilno sredstvo. Žane, prepričaj se o tem!

Čez pol ure mi Žane obupan javi: »Robec, ki sem ga pral v klorovem apnu, je še vedno umazan kot prej.«

»Žane! To, s čimer se usekuješ, je le še daljen spomin na nekaj, kar so pred leti imenovali robec. Pusti umazaniho umazano cel teden v klorovem apnu, mogoče se bodo končno le še prikazali sledovi nekdanje slave.«

Štirinajsti.

Janez bo izdeloval smodnik za celo armado, to je tako gotovo kot pribito. Pred tednom me je njegov oče ostro pobaral, če sem fantu morda jaz ukazal, naj požene v zrak vso Kurjo vas. »Za božjo voljo,« sem vzkliknil ves prestrašen, »mar mislite, da sem predsednik odbora za osvobodjenje Kurje vasi izpod ljubljanskega jarma?«

Danes sem preiskal zadevo. Izkazalo se je, da je Janez napravil doma deset raket za proslavo enomesečnega obstoja kurjevaškega nogometnega kluba in da njegov oče rakete zamenjuje z bombami. Izkazalo pa se je tudi, od kod je Janez jemal snovi, ki so potrebne za »basanje« raket in zakaj smo v laboratoriju uporabili največ vprav onih substanc, ki jih tako zelo rabijo v piro-tehniki.

In zadnji.

Sama nesreča ga je, našega ljubega Tineta. Raztopil je košček fosfora v ogljikovem žveplecu, z raztopino polil trak pivnika, nato pa pivnik vihtel sem in tja s tako vnemo, da so kapljice nevarne tekočine kar frčale raz papir. Ko je izhlapel ogljikov žveplec, se je fosfor vnel, se razume, ne le na papirju, ampak tudi na Tinetovi obleki, ki je bila pred mesecem še nova, danes pa je že prestreljena in prežgana na vseh koncih in krajih.

Tako, vidite, se imamo pri kemijskih vajah.

Literarni pomenki.

Kos poetike za mlade Mentorjence. Pomenili smo se že, kdo je pesnik in kaj je treba za dobro pesem. Danes pa ugenimo kako o ritmu. Pazi vedno na enoten začetek verzov. Če si začel pesem s poudarjenim zlogom, ga obdrži v vseh začetkih verzov skozi celo pesem! Tu zelo mno-

go greše začetniki. Tudi ne menjavaj ritma! (Menjati bi ga smel le, če bi zahtevalo novo razpoloženje, recimo če bi žalostno razpoloženje prešlo v veselo občutje. Tako bi smel namesto jabskih stopic vzeti daktilske ali anapeste.) Nikakor pa ni treba, da bi imeli verzi vedno enako število stopic. V tem pa le podpišimo stavek novejšega pesnika, da je »okostenel ritem smrt vsakega pesništva«. Take pesmi so bile v navadi prej, a niso tako žive kot sedanje s tako zvanim prostim verzom. Te so bolj iz življenja vzete in gredo zato bolj do srca. Saj se tudi življenje ne javlja v vedno enakih sunkih, ampak včasih si vsa radost in vsa bolelost poišče izraza v enem samem vrisku ali v enem samem kriku.

Hmelnicki. Dobro. Poskusi se še v drugih vsebinah. Za letos naj sledi pesem tu, pošlji jo pa drugo leto še v »Vrtec«. Še se oglasi!

Mrzli, beli snežec
nam neslišno pada,
v gozdu je vse belo,
bela je dobrava...

Lomijo se veje,
stokajo vrhovi,
ko da zapuščenj
tulijo grobovi...

Mira. Prav je, da ste se ojunačili, pošljite še druge pesmi! Iz »Večera« še ne morem izreči končne sodbe. Gotovo pa je, da gorko čutite, kar je pri pesmi poglavitno, a vendar ne edino. Mora vedno kaj novega, presenetljivega povedati.

Dan se že nagiba,
mrak pokriva vso ravan,
dnevni vrvež prej glasan (slabo)
se v tihoto izliva.

Račanovski. V vas je nekaj. »Vaza na mizi sameva...« bo objavljena. Pa vendar je bila v prvotni obliki brez prave zveze. Šest stihov sem črtal in enega pripisal, sedaj je pa taka, da prime. Tudi v drugi pesmi so prvi trije verzi nekaj:

Jasen pomladni večer.
Čistih kristalov natragal
sem v lazurju — zvezd.

»Sonet je, dobro bode, a za naš čas menda ne velja. Druga krtica je po želu izborna, a besedno malo šepa:

Resnica: »Inter arma silent Musae«,
molčijo znanost, literarne vede,
so poezije naše prazne skleda,
je Pegaz za strašilo sred koruze.
Kot vrane sred razgaljene poljane,
so pesniki-kvantači vkup stopili.
Kovali. Rime delali iz »-prane«,
Lepoto poezije v svet trobih.
Umetni verzi s silo vkup skovani
Ezopovemu sličejo — gavrani.

Rado. Mirno teče tvoja razumska lirika. Nekaj obljublja. Kot v spominski album so poslani vrstice prav posrečene, jezikovno pa še napreduj!

Ne smeš se ustrašiti vsake zapreke,
če stavi katera kedaj (mašilo!) se ti
v bran(!)

Kakor ob plohi gorske se reke,
razvji se še ti v hudournik strašan!!

Onjegin. »Pozna jesen« pride v tisk, ko pride sezona. Ritem spet gladko teče. Zadnjo krtico bi si želel tako:

Nikjer veselja in nikjer radosti,
le žalost vsepovsod. —
Prav malo smeha, a bolesti dosti
nam da napoj sveta.

»Divja, črna noč povsod...« in »Vihar« prideta na vrsto. Obe sta že precej. Ker si pa že daleč, te bom še na nekaj opozoril: Ne ponavljaj že enkrat izrečene misli v naslednjih verzih. Glej zgoraj! Zadnja dva verza ponavljata popolnoma prejšnja dva verza. Kaj takega ne prenese dobra pesem v sedanjem času. Vse tako je treba neusmiljeno črtati. Vsak verz mora biti razodet v nov svet. »Vihar« naj sledi že sedaj:

In zopet nocoj se je v moje srce
boleš, črni ptič zaključevala,
Kot da se hrumeča ob gorske vrhe

bi burja od morja zagnala.
Pa duh se uporni nocoj ne boji
ne boja ne ljutih viharjev;
ponosno kot gora granitna stoji
pred silo nebesnih vladarjev.
Le hrumi valovje, le butaj morje,
saj srce je moje kot skala,
zaganaj se obenj, izpiraj ga le,
dokler ne obrusiš — kristala!

Vsevolod Jaroslavskij. Zopet enkrat proza. Tudi ta je lepa. Črtica »Ko študent nima denarja...« ni slaba. O te študentske zadrege! Spis ni nič tendenciozen (vsiljivo učeč) in vendar molče trobenta: »Se bo treba poboljšati, ka-li?«

Taras Kazak. Je, pa vendar še precej manjka. Po večkrat sem jih prebral, pa vendar mi niso postale umljive, znamenje, da še precej manjka. Posamezni verzi pa so na nekaterih mestih posrečeni. N. pr.:

V jutru sem šel preko polj
v solnčni dan.

Kmet njivo orje —
in jaz sem vedel:

Njegov trud ni zaman,

Ker upa na boljše. (Nato pa govorite čisto o nečem drugem in končni verzi so zopet lepi!)

Nič ni okoli mene, nič...

Le težko, težko
kot zaprto nebo
in na meni bič.

Prepilite in popravite! Sodba pa je taka, kot že izrečena, da je nekaj v vas.

Nikolajev. Nekaj verzov je dobrih. Celota pa ni. Jezik je vam še trd. Najboljši verzi so:

Sedaj pa, oh, glej!

Lepota je preč,
ko solnce ni več,
ki bilo je prej.

In pa:

Ah, kje ste dnevi moji pretekli?

Zakaj mi niste nič rekli,
da se še vrnete enkrat nazaj?

Vanjuša. Naj bo vaš uvod v vzpodbudo drugim: »Prvič se oglašam in z nekoliko trepetajočim srcem. Letos sem začel z verzmi in le to me teži, da nimam pravega kritika. Saj pravi Levstik, naj bi se »Slovenec ne bal kritike, ampak še prosil naj bi je, kakor vsakdanjega kruha...«; zato naj bi mi bil Mentor vodnik. Veselilo bi me, ako bi se mogel nekoč prištevati med slovenske literate.« In kakor vse kaže se boste mogli. Sonete obvladate skoro mojstrsko. Pošljite še druge, odberite od njih najboljše! Nato pa se poskusite v lažjem in za naše čase priljubljenejšem prostem verzju. Zakaj sonetna poezija, razen Prešernove, je vendar

na splošno težka jed. (Gl. n. pr. Pavla Golie: Večerno pesmarico.) Vse, kar ste poslali zasluži tisk. Eden naj sledi tukaj:

Ko zrem na veličastni neba svod,
V neskončnost, z zvezd demanti vso
posuto,

Tedaj občuti noč Te vso prečuto,
Srce v vsej veličini, moj Gospod!

In koder grem, občutim Te povsod,
Titanska sila, sleherno minuto.
Srce, izkušano v trpljenju kruto,
Do Tebe hrepeni iz svojih zmot.

Ti sila neizmerna, vekovita,
Spoznati daj se še mi, oče moj!
Naj v Tebe duša mi zaspi prelita!

Razkrij mi, oče, z milostno roko,
Resnico večno, ki očem je skrita!
In v Tebi, Bog moj, naj dobim pokoj!

Vsem naj bo v spodbudo še sledeče Mirino bodrilo:

V Mentorju naša je zabava,
Mentorja vprašaj, če je misel prava,
Učenosti naše naš Mentor raznaša
in naša modrost naj v njem se oglašja.
(Mira.)

Razno.

Naročnikom, ki doslej še niso poravnali naročnine za tekoče leto, smo razposlali te dni položnice z obvestilom o njih dolgu. Prosimo vljudno in nujno vse cenjene naročnike, naj teh položnic ne devajo v arhiv, ampak naj po njih takoj nakažejo naročnino za list. Prav posebno še opozarjamo na to gospode in tovariše poverjenike. Naj poskrbe, da bo uprava čimprej prejela dolžne zneske. Mentor mora živeti »ob svojem« in mora zahtevati vsako paro, ki mu gre. Zamudniki mu pa ne le ne dajejo pravočasno teh maloštevilnih dinarčkov, ampak mu še napravljajo nepotrebne stroške. Prosimo zato, ne odlašajte!

Prošnja naročnikom. Radi bi sestavili (in pozneje objavili) statistiko Mentorjevih naročnikov po njih poklicih. Naslovi naročnikov v upravi pa v tem pogledu niso dovolj natančni in jasni. Zato uredništvo vljudno prosi vse cenj. naročnike, ki bodo v svojih naslovih na ovitku današnje ali prihodnje številke opazili kak nedostatek ali nejasnost, naj žrtvujejo za Mentor dopisnico in na njej sporoče pravilne podatke

glede poklica in kraja. Dijaki in dijakinje, ki dobivajo list naravnost na svoj naslov, naj navedejo vrsto šole: gimnazija, realka, učiteljska, mešč. šola etc. Gimnazijci in realčani naj povedo tudi, ali obiskujejo višje (5—8) ali nižje razrede (1—4). Poverjeniki naj sporoče za svoje naročnike samo potrebne skupne številke, ne pa imen naročnikov-ic. Tako n. pr. poverjenik s 50 naročniki: 30 nižje, 5 višjegimnazijcev ter 12 nižje in 3 višjegimnazijke, skupaj 50; za mešč. šole, učiteljska itd samo, koliko fantov in koliko deklet. Vštevalo naj se tudi izvodi, ki jih dobi poverjenik po vrhu, ako jih namreč razdeljuje med dijake.

Račanovski. V predzadnjem svojem dopisu na uredništvo Ti Mentor ni dosti všeč, zadnji Tvoj dopis pa trdi, da postaja Mentor vedno zanimivejši in lepši. Posebno Ti je ugajal članek o sv. Ivanu in njenem pisatelju. O zadnjem dopisu nimam kaj več pripomniti, govoriti bi se dalo o prvem. Res je, da letošnji letnik nima toliko podrobnosti kot lanski in predlanski; članki so daljši in se nadaljujejo. To dela posamezne številke sicer nekoliko manj pestre, toda ko bo letnik končan in boš mogel vsega pregledati, boš opazil, da ima zelo tehtno vsebino, tako da ga boš tudi v poznejših letih jemal rad v roke in ga s pridom prebiral. — O vprašanju »dijaški list« ali »list za dijake« smo govorili že lani. Je vseeno, kdo vanj piše, vprašanje se glasi samo, kako piše. Uredniku so ljubši prispevki od dijakov, morajo pa biti taki, da bodo zanimali tudi druge njihove tovariše. Na dan z dobrimi leposlovnimi in poučnimi (posebno temi zadnjimi) doneski! Oglasi se, kdor zna in ve Mentorju povedati kaj izvirno zabavnega in smešnega, pošlji mu izvirne risbe, resne in šaljive! Za prav dobre stvari damo celo nagrado!

Toliko ob kratkem Tebi, pa tudi drugim. Vidi še samo, da sem hvaležen za vsak tak in sličen dopis. Hvala tudi Tebi zanj! Več glav, več ve, in dobri nasveti Mentorja gotovo niso od škode. Pozdravljen!

Srečni bodimo! Po raznih virih spisal Fr. Bernik, župnik v Domžalah, 8°, 298 str. Domžale, 1928. Samozaložba. — Lepo urejeno in vsebinsko bogato. Priporočamo!

V. UMK:

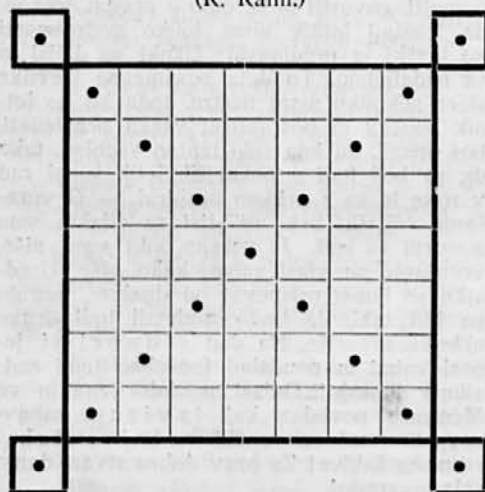
O, da moram sam bloditi po tem mestu,
ob tem dolgem zidu,
ob neznani uri.
Vame so zaprli se domači gaji.
V njih sem sanjal pesmi

V TUJINI

ob nastroju mladem.
Zdaj bi rade k meni tajne mojih gajev,
ali ob tem zidu
ni prostora zanje.

Črkovnica.
(K. Kalin.)

Vstavi v lik črke: a a a a a a a a a a
a a a a a b b d d e e g h i i i i k k k l m
n n n n n o p r r r r r r r v z z, tako, da dobiš
v sedmih vodoravnih vrstah besede nastop-
nega pomena: Heraklijev sin, zdravilišče v
Jugoslaviji, reka v Sev. Ameriki, drobnica,
mesto v Španiji, sev. ameriška država,
strup. Če vstaviš nato še v vogelne kva-
drate primerne črke, dobiš v obeh poševnih,
s pikami zaznamovanih prekotnicah ime
gorske vrste v Sloveniji.

Skrit pregovor.
(France, Središče.)

Albin Jere

D. Laze.

Konjiček.

(Jože Zdolanji, Kočevje.)

u-	pa	pro-	i-	ko	od-	tve	ro-	in
si	mej	a	pri	ne	ke	o-	ba	li-
še	sta	no	ho	tr-	na	a	ho	te
za	Od-	ka	vra-	trd-	u-	ko	vo-	tre-
za-	u-	in	za-		ta	štvo	pr-	u-
pr-	tr-	ta	so-	ga	ce	ni	če	do-
sta	pr-	če-	sr-	pah-	vra-	bra-	no	od-
pe-	to	pr-	čno	mi	ce	na-	kjer	sl
Od-	sr-	ta	sr-	to	ni-	no-	in	vad-

Vžigalice.

(Frk.)

Spremeni to žensko ime v moško, ki ne
bo imelo nobene zgoraj navedene črke!

Rešitev ugank v 6. številki.

Zlogovnica. Firenca, Reka, Amsterdam,
Novo mesto, Kopenhagen, Sarajevo, Madrid,
Edinburg, Šibenik, Krakov, Odesa.

Začetne črke dajo ime: Fran Ks. Meško.
Demant. 1. d, 2. Hun, 3. ribič, 4. Tau-
risk, 6. dnevnik, 7. banka, 8. kit, 9. k.

Po sredi od vrha navzdol in od leve na
desno ime Dubrovnik.

Prav so rešili: Samo demant: Valt, Le-
skovar, Ponikva ob j. žel., Leop. Prah, Ba-
bno pri Celju; Ant. Zličar, Ponikva ob j. žel.
(deloma); Lovro Jan, Veržej; Iv. Plut, Novo
mesto; Hedvika Vaupotič, Laško pri Celju;
Bogd. Mirnik, Loznica pri Celju; Ludv.
Korže, Celje; Edv. Mom, Maribor; Zolt. Bar-
tely, M. Sebota; Vin. Beličič, Novo mesto in
Mira Mastnak, Laško pri Celju.

Obe uganki: Janko Moder in Hawlina
Herb v Št. Vidu n. Lj.; Ant. Hočevan, Pra-
proče pri Grosupljem, Fil. Zakelj, Gabrovšek
Jul., Terseglav France in Jarc Vojteh v
Ljubljani.

Za nagrado izžreban: Zakelj Filip. (Na-
grado dobi v uredništvu.)

Rešitve do 31. marca na uredništvo. —
Nagrada: Vital Vodušek: Pesmi.

Knjigarna Nova Založba

Trgovina s pisarniškimi
potrebščinami

r. z. z. o. z.

v Ljubljani, na Kongresnem trgu

priporoča dijakom in njih staršem
bogato izbiro vsakršnih šolskih in
pisarniških potrebščin, vse knjige za
šole, zvezke, pisalno in risalno oro-
dje, barve, papir za risanje in za
načrte itd.

Kdor kupi za 100 Din, dobi na izbiro:
Podobe iz sanj (Cankar), ali dramo
Kasijo (Majcen), ali pesmi Tristia ex
Siberia (Mole) kot dar. — Pri Novi
Založbi je izšla Literarna veda (dr.
Kelemenova).

Ljudska posojilnica

reg. zadruga z neomej. zavezo
v LJUBLJANI

obrestuje hranilne vloge po
najugodnejši obrestni meri, ve-
zane vloge po dogovoru ter
brez vsakega odbitka.

Svoje prostore ima tik za fran-
čiškansko cerkvijo, v lastni pala-
či, zidani še pred vojno iz last-
nih sredstev. Poleg jamstva, ki
ga nudi lastna palača, velepo-
sestvo in drugo lastno premože-
nje, jamčijo pri Ljudski posojilnici
kot zadrugi z neomejenim jamst-
vom, za vloge vsi člani s svojim
premoženjem, ki presega več-
kratno vrednost vseh vlog.

Hranilne vloge znašajo nad 140 milijonov Din.

Trgovske knjige in
šolski zvezki.

Vedno v zalogi: glavne
knjige, ameriški jour-
nali, štrace, spominske
knjige, bloki, mape i. t. d.

Na debelo! Na drobno!

ANT. JANEŽIČ

LJUBLJANA

Florijanska ulica št. 14

Knjigoveznica,
industrija šolskih zvezkov
in trgovskih knjig.

TISKARNA SLOVENIJA

DRUŽBA Z OMEJ. ZAVEZO

V LJUBLJANI
WOLFOVA ULICA ŠT. 1

IZVRŠUJE VSA V
TISKAR. STROKO
SPADAJOČA DELA
PO ZMERNIH CENAH

ČASOPISI, KNJIGE,
BROŠURE, VABILA,
PLAKATE ITD. ITD.

:: USTANOVLJENA LETA 1889. ::

Telefon šte. 16.

Poštni ček. 10.533.

**Stanje vloženega denarja nad 300 milij. dinarjev
(1 milijarda in 200 milijonov kron).**

Mestna hranilnica ljubljanska

(Gradska štedionica)

LJUBLJANA, Prešernova ulica

sprejema vloge na hranilne knjižice kakor tudi na tekoči račun, in sicer proti najugodnejšemu obrestovanju. Hranilnica plačuje zlasti za vloge proti dogovorjeni odpovedi v tekočem računu najvišje mogoče obresti.

Jamstvo za vse vloge in obresti,

tudi tekočega računa, je večje kot kjerkoli drugod, ker jamči zanje poleg lastnega hranilničnega premoženja še mesto Ljubljana z vsem premoženjem ter davčno močjo. Vprav radi tega nalagajo pri njej sodišča denar nedolžnih, župnijski uradi cerkveni in občine občinski denar.

Naši rojaki v Ameriki

nalagajo svoje prihranke največ v naši hranilnici, ker je denar tu popolnoma varen.